

REGLUR

um endurskoðun lánastofnana.

I. KAFLI

Gildissvið.

1. gr.

Reglur þessar eru skilgreining á meginatriðum í góðri endurskoðunarvenju hjá viðskipta-
bönkum, sparisjóðum og öðrum lánastofnunum, sbr. 62. gr. laga nr. 113/1996 og 11. gr. laga
nr. 123/1993. Reglur þessar eru einnig leiðbeinandi hvað varðar skipulagningu, framkvæmd
og áritun um könnun á árshlutareikningum sömu stofnana.

II. KAFLI

Markmið endurskoðunar ársreiknings.

2. gr.

Endurskoðun ársreiknings lánastofnunar skal framkvæmd í samræmi við góða endur-
skoðunarvenju og í samræmi við ákvæði þessara reglna. Markmið endurskoðunar er að
komast að raun um hvort ársreikningur gefi glögga mynd af afkomu og efnahag lánastofnunar
og að ársreikningur sé saminn í samræmi við ákvæði þeirra laga og reglna sem um stofnunina
gilda, félagssamþykktir og góða reikningsskilavenju og að fylgt hafi verið ákvæðum laga og
reglna varðandi upplýsingaskyldu viðkomandi stofnunar.

Í þessu felst m.a. eftirfarandi:

Hvort upplýsingar í rekstrarreikningi og skýringum gefi glögga mynd af rekstri
stofnunar í samræmi við lög, reglur, samþykktir og góða reikningsskilavenju.

Hvort útlán, kröfur og aðrar eignir í efnahagsreikningi séu fyrir hendi, í eigu stofn-
unar og séu færðar og metnar í samræmi við gildandi lög, reglur og góða reiknings-
skilavenju. Einnig að veðsetning og aðrar kvaðir á eignum komi fram í ársreikningi.

Hvort skuldir og aðrar skuldbindingar, þ.m.t. trygginga- og ábyrgðarskuldbindingar,
séu tilgreindar og metnar í efnahagsreikningi, eða utan efnahagsreiknings, í samræmi við
lög, reglur og góða reikningsskilavenju.

Hvort rekstrar- og efnahagsreikningur sé í samræmi við bókhald viðkomandi stofn-
unar.

Hvort einstakir liðir rekstrar- og efnahagsreiknings séu sundurliðaðir og flokkaðir í
samræmi við lög, reglur og góða reikningsskilavenju og allar nauðsynlegar upplýsingar
komi fram í ársreikningi.

III. KAFLI

Hlutverk og staða endurskoðanda.

3. gr.

Endurskoðandi má ekki vera háður stjórnendum stofnunar, eiga sæti í stjórn eða vera
starfsmaður. Endurskoðanda lánastofnunar er ennfremur óheimilt að starfa í þágu stofnunar-
innar að verkefnum sem skert geta óhæði hans gagnvart stofnuninni. Jafnframt skal endur-
skoðandi forðast að vera beinn þátttakandi í mikilvægum útlána- og rekstrarákvörðunum
lánastofnunar eða koma með fyrstu tillögur að verðmætamati eigna eða skuldbindinga lána-
stofnunar, einkum ef í slíku mati felst annað en aðstoð við tæknilega útreikninga út frá
gefnum forsendum.

Endurskoðandi lánastofnunar má ekki vera skuldugur þeirri stofnun sem hann annast endurskoðun hjá hvorki sem aðalskuldari eða sem ábyrgðarmaður. Hið sama gildir um maka hans.

4. gr.

Endurskoðandi getur ekki samþykkt leiðsögn eða íhlutun stjórnanda lánastofnunar eða þriðja aðila um framkvæmd endurskoðunar. Hann getur þannig ekki gert samkomulag sem kveður á um takmörkun endurskoðunar.

5. gr.

Endurskoðanda lánastofnunar er heimilt að nota aðstoðarmenn og sérfræðinga við einstaka þætti endurskoðunarvinnunar enda séu þeir faglega hæfir til starfans. Endurskoðandi skal einnig, samkvæmt nánara samkomulagi við stjórn lánastofnunar, og í þeim mæli sem hann telur eðlilegt, byggja vinnu sína á athugunum og könnunum sem innri endurskoðunar-deild lánastofnunar framkvæmir, enda hafi hann gengið úr skugga um að sjálfstæði, óháði og fagleg þekking starfsmanna deildarinnar sé nægjanleg til þess að á vinnu þeirra sé byggjandi. Endurskoðandi skal ávallt yfirfara og framkvæma nauðsynlegar athuganir á gæðum og umfangi þeirrar vinnu innri endurskoðunardeildar sem hann hyggst byggja niðurstöður sínar á.

IV. KAFLI

Framkvæmd og umfang endurskoðunar.

6. gr.

Endurskoðun skal framkvæma í samræmi við góða endurskoðunarvenju. Með þessu er átt við að endurskoðað sé með viðurkenndum aðferðum sem hæfir og samvisskusamir endurskoðendur nota. Meginþættir í framkvæmd endurskoðunar eru sem hér segir:

Könnun á bókhaldskerfum, þ.m.t. tengdum tölvukerfum, bókhaldsskipulagi og skipulagi annarra starfsháttanna með tilliti til áreiðanleika þeirra bókhaldskerfa sem í notkun eru og með tilliti til innra eftirlits.

Athuganir og söfnun gagna til að staðfesta réttmæti einstakra liða sem fram koma í ársreikningi. Í þessu felst m.a. að endurskoðandi skal kanna hvaða reikningsútskriftir og staðfestingar eru sendar frá stofnuninni og meta á grundvelli góðrar endurskoðunarvenju hvort nauðsynlegt sé að framkvæma viðbótarkannanir. Jafnframt felst í þessu að endurskoðandi skal, við endurskoðun ársreiknings, framkvæma sérstakar kannanir á stöðu stærstu skuldara með tilliti til greiðslutrygginga og afskriftaþarfar. Endurskoðandi skal einnig afla yfirlýsinga stjórnenda um að allar eignir, skuldir, ábyrgðir, kvaðir og skuldbindingar komi fram í ársreikningi og að stjórnendum sé ekki kunnugt um áhættu eða atvik, fyrir eða eftir lok reikningsárs, sem tengjast fjárhagsstöðu lánastofnunar og kynnu síðar að leiða til umtalsverðrar skerðingar á þeirri fjárhagsstöðu sem fram kemur í ársreikningnum.

Könnun á starfsemi stofnunar, þróun hennar og horfum, fyrst og fremst til að meta hættuna á því að eigið fé stofnunarinnar fari á næsta ári undir það lágmark sem kveðið er á um í 54. gr. laga nr. 113/1996, sbr. 67. gr. sömu laga og 10. gr. laga nr. 123/1993, sbr. 12. gr. sömu laga.

7. gr.

Endurskoðanda ber að ganga úr skugga um að sú lýsing á bókhaldskerfum, þ.m.t. tengdum tölvukerfum, og innra eftirliti sem hann byggir mat sitt á við ákvörðun um umfang

og aðferðir við endurskoðun ársreiknings sé áreiðanleg. Það skal meðal annars gert með dreifikönnunum á færslum á hinum ýmsu sviðum bókhaldskerfisins og reglulegum könnunum á einstökum þáttum innra eftirlits.

Leiði kannanir í ljós að bókhaldskerfi og innra eftirlit tryggja með viðunandi hætti að bókhald sé í góðu horfi getur það leitt til þess að umfangsmikil könnun einstakra bókhaldsliða sé ekki nauðsynleg.

V. KAFLI

Mikilvægi og áhætta.

8. gr.

Við ákvörðun um framkvæmd og umfang athugana vegna endurskoðunar og áritunar á ársreikning, ber endurskoðanda að hafa í huga mikilvægi einstakra þátta og áhættu. Endurskoðandi skal haga könnun sinni þannig að megináhersla sé lögð á þá liði ársreiknings og þá þætti innra eftirlits, sem mestu máli skipta og þar sem hætta á verulegum skekkjum er mest.

Hinir ýmsu liðir ársreiknings eru háðir mismikilli áhættu að því er skekkju varðar. Styrkur innra eftirlits hefur áhrif á áhættuna og þar með ákvarðanir um framkvæmd og umfang endurskoðunar.

Gott innra eftirlit stofnunar getur hins vegar aldrei alfarið komið í stað þess að endurskoðandi framkvæmi sjálfstæðar athuganir og gagnasöfnun til staðfestingar réttmæti einstakra mikilvægra liða ársreikningsins. Þannig skal endurskoðandi ávallt framkvæma sérstakar athuganir á raunvirði eigna stofnunar og kanna sérstaklega þá áhættu sem kann að vera tengd skuldbindingum eða samningum sem stofnunin hefur átt aðild að. Dreifing útlána og útlán til stærstu lánþega, greiðslutryggingar og afskriftaframlög skulu einnig könnuð sérstaklega.

9. gr.

Leiði endurskoðun í ljós verulega ágalla á rekstri lánastofnunar eða atriði er varða innra eftirlit, greiðslutryggingar útlána eða önnur atriði sem veikt geta fjárhagsstöðu hlutaðeigandi stofnunar skal endurskoðandi skriflega tilkynna það stjórnendum hlutaðeigandi stofnunar og Fjármálaeftirlitinu, ef endurskoðandi hefur ástæðu til að ætla að stjórnendur hafi ekki rækt upplýsingaskyldu sína í þessu sambandi.

VI. KAFLI

Skipulagning og skráning endurskoðunarvinnu.

10. gr.

Árleg endurskoðunarvinna skal í meginatriðum vera fyrirfram skipulögð í endurskoðunaráætlun, sem er skrifleg lýsing á fyrirhuguðu umfangi og framgangi endurskoðunarinnar og þar sem á skipulegan hátt er farið yfir þá þætti í innra og ytra umhverfi lánastofnunar sem áhrif geta haft á endurskoðunarvinnuna.

Endurskoðun skal síðan framkvæmd í samræmi við endurskoðunarfyrirmæli sem er skrifleg lýsing á þeim aðgerðum sem nauðsynlegar eru til að framfylgja endurskoðunaráætlun.

Umfang og niðurstöðu einstakra endurskoðunaraðgerða og heildarniðurstöður um einstaka liði ársreiknings skal skrá á vinnuskjöl. Vinnuskjölunum skal safnað saman og þau geymd á kerfisbundinn hátt.

11. gr.

Ábendingar og athugasemdir sem endurskoðandi vill koma á framfæri við stjórn eða stjórnendur skal bera fram skriflega og skal veita þessum aðilum hæfilegan frest til svara. Ef

endurskoðanda þykir ástæða til skal hann gera tillögur til stjórnar lánastofnunar um endurbætur varðandi meðferð fjármuna, um breytingar á innra eftirliti eða innri endurskoðun og öðru því sem hann telur að geti verið til bóta í rekstri lánastofnunar.

VII. KAFLI

Áritun ársreiknings og endurskoðunarskýrsla til stjórnar.

12. gr.

Endurskoðandi skal árita ársreikning og greina þar frá niðurstöðum endurskoðunarinnar. Í árituninni skulu koma fram upplýsingar um að ársreikningurinn hafi verið endurskoðaður í samræmi við góða endurskoðunarvenju og í samræmi við gildandi lög og reglur og að í því sambandi hafi verið framkvæmdar þær endurskoðunaraðgerðir sem endurskoðandinn hefur talið nauðsynlegar. Telji endurskoðandi að skýrsla stjórnar hafi ekki að geyma þær upplýsingar sem ber að veita eða sé hún ekki í samræmi við ársreikning skal hann vekja á því athygli í áritun sinni og veita viðbótaupplýsingar sé þess kostur. Að öðru leyti getur endurskoðandi greint frá þeim atriðum í áritun sinni sem hann telur eðlilegt að komi fram í ársreikningi.

Endurskoðandi skal undirrita og dagsetja áritun sína á þeim degi sem hann lýkur endurskoðunarvinnu sinni, þ.m.t. sérstökum endurskoðunaraðgerðum vegna atvika eftir uppgjörsdag og sérstökum endurskoðunaraðgerðum vegna atvika eftir að venjulegri endurskoðunarvinnu lýkur, fram til dagsetningar áritunar. Endurskoðandi skal ekki árita ársreikning fyrir en stjórnendur hafa staðfest hann með undirritun sinni.

13. gr.

Auk þess að árita ársreikning stofnunar skal endurskoðandi að lokinni hefðbundinni endurskoðunarvinnu senda stjórn viðkomandi stofnunar sérstaka endurskoðunarskýrslu vegna ársuppgjörnsins. Í slíkri skýrslu skal endurskoðandi, eftir því sem við á, gera grein fyrir eftirfarandi:

Helstu þáttum þeirrar endurskoðunarinnar sem framkvæmd hefur verið í tengslum við endurskoðun ársreiknings, þ.m.t. hvernig staðið hefur verið að könnun á útlánum stofnunarinnar.

Umsögn endurskoðandans á framlögum í afskriftareikning, þar á meðal umsögn um sérstök framlög vegna stærstu lánþega.

Helstu niðurstöðum endurskoðunarkannana á innra eftirliti stofnunarinnar og áliði endurskoðanda á gæðum innra eftirlitiskerfis stofnunarinnar og starfsemi innri endurskoðunardeildar. Í þessu samhengi er eðlilegt að vísað sé til þeirra ábendinga og athugasemda sem endurskoðandi hefur skriflega komið á framfæri við stjórnendur stofnunarinnar fyrir á árinu.

Aðrar þær athugasemdir og ábendingar sem endurskoðandi telur ástæðu til að koma á framfæri við stjórn stofnunarinnar s.s. athugasemdum varðandi rekstur stofnunar, varðveislu eigna og athugasemdum vegna áhættustýringar stofnunar vegna t.d. útlánaáhættu, gengisáhættu eða vaxtaáhættu.

VIII. KAFLI

Könnun árshlutareikninga lánastofnana.

14. gr.

Endurskoðandi skal því aðeins árita árshlutareikning sem kannaðan að hann þekki vel til starfsemi stofnunarinnar og rekstrarumhverfis hennar.

Könnun á árshlutareikningum byggist á mati á mikilvægi og áhættu með sama hætti og þegar um endurskoðun er að ræða, en vinna endurskoðanda er hins vegar ekki eins umfangsmikil og við endurskoðun.

Við framkvæmd könnunar á árshlutareikningi skal endurskoðandi með greiningaraðgerðum meta innra samræmi reikningsskila og hvort afkoma og breytingar á eignum, skuldum og hag stofnunar séu eðlilegar og í samræmi við þá þekkingu sem endurskoðandi hefur á starfsemi stofnunarinnar. Í þessu felst m.a. að endurskoðandi skal meta þróun í stærstu útlánunum, greiðslutryggingum og afskriftaframlögum og endurskoðandi skal með fyrirspurnum afla vitneskju um þau atvik eftir lok uppgjörstímabils, fram til þess dags sem áritun endurskoðanda er dagsett, sem gætu haft verulega þýðingu fyrir reikningsskilin.

Könnun felur í sér greiningaraðgerðir og fyrirspurnir sem gerðar eru í því skyni að staðfesta niðurstöðu reikningsskila og að gera enn frekari athuganir ef þær aðgerðir reynast ekki fullnægjandi. Umfang og eðli þeirra aðgerða sem endurskoðandi telur þörf á að beita í hverju einstöku tilfelli byggist á faglegrri þekkingu hans og þekkingu hans á einstökum áhættuþáttum í reikningsskilum stofnunarinnar.

Komist endurskoðandi að því að reikningsskilum sé áfátt í verulegum atriðum skal hann framkvæma frekari athuganir til þess að geta tekið ákvörðun um fyrirvaralaus yfirlýsingu í áritun sinni eða hvort sérstakur fyrirvari sé nauðsynlegur.

Vinnuskjöl endurskoðanda um könnun árshlutareiknings skulu innihalda lýsingu á því í hverju vinna hans var fölginn ásamt niðurstöðum.

Að lokinni könnun sinni skal endurskoðandi gefa yfirlýsingu um reikningsskilin með áritun á þau. Yfirlýsingin skal vera ótvíræð, skýr og skiljanleg og þar skal gerð grein fyrir könnuninni og umfangi hennar. Hafi endurskoðandi komist að raun um umtalsverða skekkju, verulega óvissu, að mikilvægar upplýsingar vanti í árshlutareikning eða að líkur séu á að eigið fé hlutaðeigandi stofnunar sé undir því lágmarki sem kveðið er á um í 54. gr. laga nr. 113/1996 og 10. gr. laga nr. 123/1993 skal endurskoðandi setja fram fyrirvara og gera grein fyrir í hverju hann er fölginn. Séu reikningsskilin einhverjum annmörkum háð m.t.t. laga og reglna um bókhald og reikningsskil viðskiptabanka, sparisjóða og annarra lánastofnana skal endurskoðandi ekki gefa yfirlýsingu um afkomu eða efnahag stofnunarinnar.

IX. KAFLI

Gildistaka.

15. gr.

Reglur þessar eru settar með tilvísun til 62. gr. laga nr. 113/1996 um viðskiptabanka og sparisjóði, sbr. 11. gr. laga nr. 123/1993 um lánastofnanir aðrar en viðskiptabanka og sparisjóði, og öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi reglur um endurskoðun viðskiptabanka, sparisjóða og annarra lánastofnana nr. 704 frá 30. desember 1994.

Fjármálaeftirlitinu, 10. september 2001.

Páll Gunnar Pálsson.

Ragnar Hafliðason.